

Čížmář, Miloš; Stuchlík, Stanislav

Nová laténská sídliště v Povláří

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1969, vol. 18, iss. E14, pp. 278-282

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109894>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Hodonice), ale není tak obvyklá jako varianta s třemi nožkami při obvodu dna.² V mnoha případech byly na sedlecké lokalitě zjištěny střepey z hrubších hrců s rozevřeným okrajem.³ Některé měly pod hrlem na výduti drobné kuželovité pupičky (obr. 7:1).⁴ Okraje některých střepey byly jazýčkovitě vytaženy.⁵ Rovněž pro výzdobu misky dvěma vodorovnými rýhami pod okrajem nacházíme analogie v moravském věteřovském typu.⁶ Poměrně méně často se v keramickém materiálu moravského věteřovského typu setkáváme se zásobnicovitými nádobami s dvěma plastickými listami na rozhraní hrda a těla.⁷ Častější jsou v nejstarších mohylách ze západních Čech. Jsou tam známy exempláře, u nichž, podobně jako na nálezech ze Sedlece, jsou dvě plastické listy přerušované dvěma či čtyřmi výčnělky.⁸

Zcela zvláštní místo mezi keramickými zlomky nalezenými u Sedlece zaujímá okraj s vodorovným průřezem pod okrajem. Misky s okrajem poněkud dovnitř rozšířeným jsou známy z materiálu věteřovského typu.⁹ Miska ze Sedlece se od nich odlišuje především průřezem pod okrajem. Soupis misek s otvory pod okrajem podali V. Moucha a V. Trnka.¹⁰ Z Moravy uvádějí jen tři exempláře a to mísu z hrobového celku v Morkůvkách, střepe z Jiříkovic a blíže neurčený materiál z jámy č. 27 v Bezměrově, která obsahovala částečně věteřovský a částečně mohylový materiál.¹¹ Původ mis s vodorovným průřezem pod okrajem hledali v Bavorsku. Nejstarší nálezy z Čech a Moravy kladli do stupně B 1 (Bubeneč, Bezměrov, Luženice), mladší do zbytku Reineckova stupně B.¹² Na podkladě nových nálezů se uvedenými tvary zabývala E. Čujanová-Jilková. Na rozdíl od V. Mouchy a V. Trnky se vyslovila pro domácí původ těchto tvarů. Počátky výskytu misek s otvory pod okrajem klade do předmohylového horizontu.¹³ Název misky s otvorem pod okrajem v Sedleci na Moravě (mezi keramikou, kterou lze zařadit do věteřovského typu) stejně tak jako nálezy v Bezměrově, se zdají nasvědčovat tomu, že se jedná o tvar, s kterým můžeme počítat v závěru věteřovského typu.¹⁴

Další průzkum uvedené lokality by možná přinesl mnoho zajímavého k objasnění vztahů věteřovské a mohylové kultury na jižní Moravě.¹⁵

J. Unger

Eine neue Siedlung des Typus von Věteřov bei Mikulov, Bezirk Břeclav. Oberflächliche Funde von der Siedlung des Typs von Věteřov: Ein fassähnliches Töpfchen mit Henkel (Abb. 7:4), Bruchstücke eines grossen Vorratsgefässes mit zwei plastischen durchgehenden Leisten (Abb. 7:6), Randbruchstück einer Schlitzschüssel mit erweitertem Rand und horizontalem Durchschnitt unterhalb des Randes. Diese Bruchstücke schliessen auf das Ende des Typs von Věteřov.

Nová laténská sídliště v Povlábí

Na katastrálním území obce Slavičína, okres Gottwaldov, bylo zjištěno v posledních letech několik laténských sídlišť. Materiál z těchto sídlišť získal V. Švihálek ze Slavičína.¹

1. Slavičín — č. p. 199 (obr. 10-A)

V letech 1960–63 byl získán na dvoře domu č. p. 199. H. Kunderové při hloubení jámy na vápno laténský materiál.

² K. Tihelka, Moravský věteřovský typ, PA LI, 1960, str. 32.

³ Inv. čís. A 875, 876, 877, 878, 879, 880, 889 ad.

⁴ Inv. čís. A 890. Srv. K. Tihelka, op. cit., str. 36; V. Dohnal, Stopy věteřovského osídlení na Šumárníku u Strážnice. Sborník III. Karlu Tihelkovi, Brno 1963–1964, str. 94.

⁵ Inv. čís. A 888. Srv. K. Tihelka, l. c.; V. Dohnal, op. cit., str. 94, tab. XI X, 5.

⁶ Inv. čís. A 893. Srv. K. Tihelka, op. cit., str. 52.

⁷ Inv. čís. A 868–871. K. Tihelka, op. cit., str. 68 uvádí zlomek nádoby z Jevišovic. Zásobnice zdobené plastickými líslami jsou známy z úněticko-věteřovského opevněného stlíště na Divčím Kameni v jižních Čechách. Srv. J. Poláček, Divčí Kámen, hradiště z doby bronzové, České Budějovice 1966, str. 15.

⁸ E. Čujanová-Jilková, Východní skupina československé mohylové kultury, PA LV, 1964, str. 10.

⁹ K. Tihelka, op. cit., str. 50.

¹⁰ V. Moucha a V. Trnka, Středobronzový sídlištní objekt z Tučlovic, AR XI, 1959, str. 617–637.

¹¹ V. Moucha a V. Trnka, op. cit., str. 627.

¹² V. Moucha a V. Trnka, op. cit., str. 634.

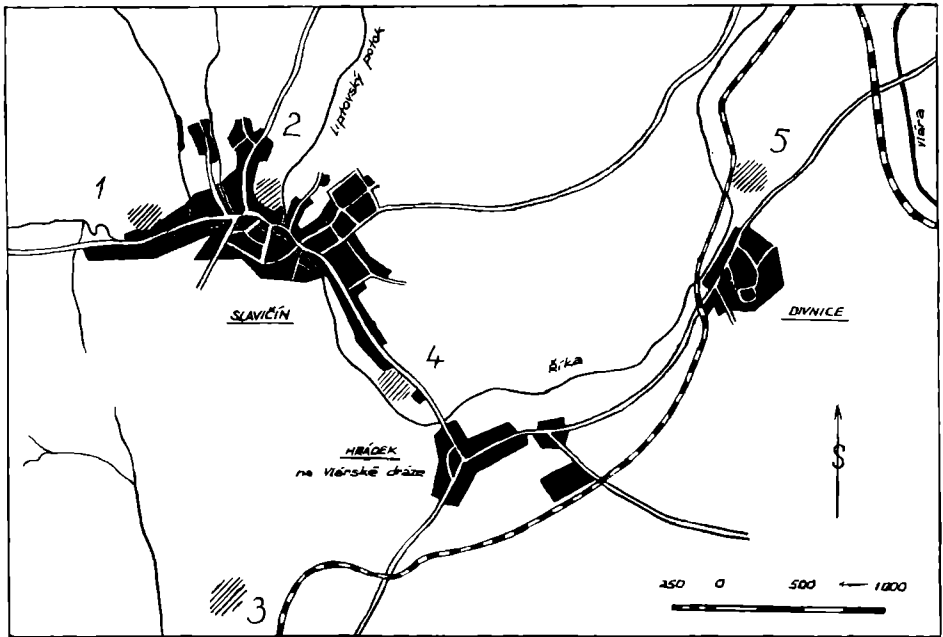
¹³ E. Čujanová-Jilková, op. cit., str. 16.

¹⁴ Misky se dvěmi kruhovými otvory pod okrajem se vyskytují i v maďarové kultuře na Slovensku. Srv. A. Točík, Opevněná osada z doby bronzové vo Veselom, Bratislava 1964, 31 ad. Střepey z misek s kruhovými i vodorovnými otvory jsou doloženy i na úněticko-věteřovském sídlišti Divčí Kámen v jižních Čechách. Srv. J. Poláček, op. cit. tab. IV, 3; X, 3.

¹⁵ K problematice srv. V. Špurný, Pohled do osídlení Hradiska u Kroměříže ve střední době bronzové, PA XLV, 1954, str. 357 ad.

¹ Většina tohoto materiálu je uložena u V. Švihálka, Slavičín č. p. 290, pouze menší část je uložena v OM Gottwaldov. Děkujeme V. Švihálkovi za laskavé poskytnutí materiálu k publikaci.

V keramickém materiálu jsou především zastoupeny ovalené okraje svisle rýhovaných i nezdobených situl, mnoho svisle rýhovaných střepů z výdutě a ode dna. Dále jsou zastoupeny misky s esovitou profilací a misky s ovaleným okrajem. Mezi materiálem jsou také dva zlomky hluboké misky se zataženým okrajem z jemně plavené žlutohnědé hlíny. Stěny misky jsou hustě opatřeny dírkami v pravidelných řadách. Na základě zlomku dna lze usuzovat, že ve dně tyto dírky nebyly, není však vyloučeno, že dno bylo uprostřed opatřeno otvorem. Většina keramiky byla z tuhového materiálu, pouze menší část byla z jemně plavené hlíny. Část keramiky byla přepálena. Kromě keramického materiálu byl dále získán drobný železný neurčitelný předmět a úlomek žilného křemene s grafitem.²

Obr. 8. Laténská sídliště na katastrálním území Slavičína. Čísla odpovídají číslům lokalit v textu.

2. Slavičín — zámecký park (parcela č. 632)

Roku 1962 byl zde při povrchovém sběru získán ovalený okraj ze svisle rýhované tuhé situly.

3. Slavičín — polní trat „Blyštice“ (obr. 10-D)

Roku 1964 byl zde při povrchovém sběru získán ovalený okraj, svisle rýhované tuhé střepy z výdutě a zlomek dna z jemně plavené hlíny.

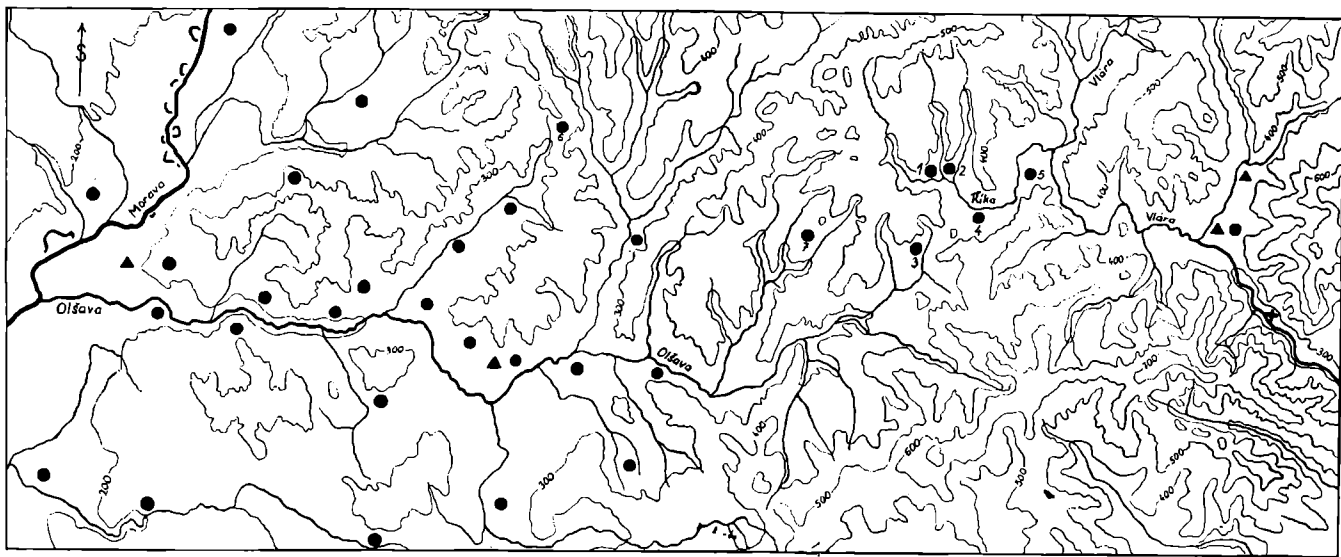
4. Slavičín — Hrádek (dříve Hrádek na Vlárské dráze, obr. 10-C)

Roku 1960 v polní trati „Hrubé pole“ v blízkosti čistící stanice byly při povrchovém sběru získány ovalené okraje svisle rýhovaných tuhových situl a svisle rýhované tuhé střepy z výdutě a ode dna.

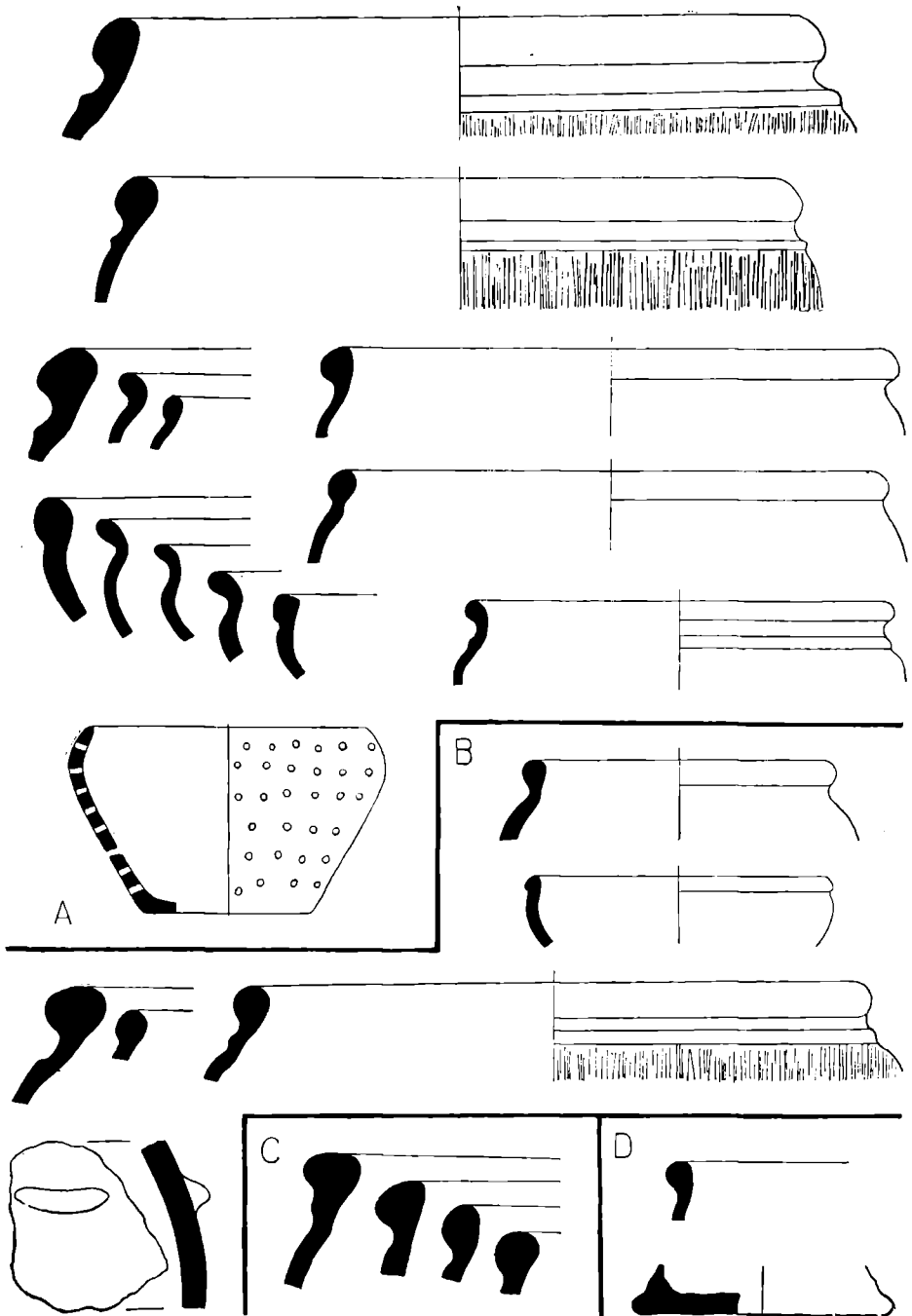
5. Slavičín — Divnice (obr. 10-B)

Roku 1960 byl při odvodňovacích pracích v polní trati „Zvonice“, asi 70 m východně od železniční stanice a 20 m od železniční trati narušen sídlištní objekt. Většina keramického materiálu byla získána v hloubce 70–80 cm, kde byla také zjištěna přepálená hlína, popel s uhlíky a kameny. Objekt byl oválného tvaru, 150 cm dlouhý a 100–120 cm široký.

² Určil dr. J. Schmidt z přírodovědecké fakulty UJEP.

Obr. 9. Laténská sídliště a nálezy mincí v Poolšaví a v Pováří. Čísla 1—5 odpovídají číslům lokalit v textu, čísla 6—7 viz poznámku 8.
Značky: kulaté body značí sídliště, trojúhelníčky nálezy mincí, křížek púchovské sídliště ve Svatém Štěpáně, okres Gottwaldov.

Obr. 10. Výběr keramiky z latěnských sídlišť na katastrálním území Slavičina. A — Slavičín, č. p. 199; B — Slavičín-Divnice; C — Slavičín-Hrádek; D — Slavičín, trať Blyštica.

Byly zde získány ovalelné okraje svíslé rýhovaných i nezdobených tuhových situl, svíslé rýhované střepy z výdutě a zlomky misky esovitě profilace. Dále zde byl získán cihlově červený stěp s plastickým výčnělkem, jehož materiál je promíšen zrnky písku. Čelkové má stěp halštatský charakter. Jeho přítomnost však nepřekvapuje, neboť s keramikou halštatských tvarů se setkáváme i na jiných laténských sídlištích.³

Materiál zjištěný na výše popsaných lokalitách lze datovat přibližně do časového období 2.—1. stol. př. n. l.

*

Oblast východně řeky Moravy⁴ měla v době laténské patrně poněkud odlišný vývoj než centrální moravské území. Z tohoto území mimo jiné dosud zcela schází keltské hroby. Je možné, že se zde udržuje starší halštatské obyvatelstvo i v průběhu doby laténské. Zdá se, že nové hrobové celky ze Slavkova (okres Uherské Hradiště)⁵ spíše vykazují vztah k tomuto obyvatelstvu, a že nejsou keltskými hroby. V posledních stoletích před naším letopočtem dochází k šíření keltského osídlení i do okrajových území, původně neokupovaných — tedy i do oblasti východně od řeky Moravy. Osídlení se zde soustřeďuje podél vodních toků, především z Poolšavi. Do hornatých oblastí tohoto území však keltské osídlení patrně neproniklo. Na tomto území, geograficky navazujícím na přílehlé území slovenské, je možno počítat s osídlením púchovské kultury. Její zásah na moravské území je doložen v okolí Nové Jičiny,⁶ v poslední době i v námi sledované oblasti.⁷ Keltská sídliště v Poolšavi⁸ a nálezy keltských mincí na tomto území⁹ (obr. 9) nesporně potvrzují názor K. Ludíkovského o tom, že Morava měla se Slovenskem v době laténské spojení Povoláním.¹⁰ Dosavadní nálezy však dovolují, abychom toto spojení předpokládali pouze pro mladé laténské období, z čehož plyne, že tato spojnice ústila do území okupovaného již púchovskou kulturou.¹¹

Nově zjištěná sídliště na katastrálním území Slavičina nám nejen rozšiřují počet keltských sídlišť na východní Moravě, ale především doplňují podstatné doklady o spojení Moravy se Slovenskem v době laténské a upřesňují nám jeho směr.

M. Čizmář — S. Stuchlík

Die neuen latènezeitlichen Siedlungen im Vlaragebiet. Im Katastergebiet von Slavičina (Kreis Gottwaldov) wurden fünf latènezeitlichen Siedlungen festgestellt. Sie werden ins 2.—1. Jh. v. u. Z. datiert. Die Funde sind für die Bestätigung der Verbindung Mährens mit der Slowakei, entlang der Flüsse Olšava und Vlára, in der jüngeren Latènezeit bedeutend.

Další etapa výzkumu na žárovém pohřebišti z doby římské u Šitbořice

V roce 1968 bylo možno uskutečnit další etapu výzkumu žárového pohřebiště z doby římské na katastru obce Šitbořice (lokalita Šitbořice I) v severní části břeclavského okresu a navázat tak po několikaletém přerušení na dřívější úspěšný výzkum této lokality.¹ Výzkum sám, který řídil autor této zprávy, byl stejně jako dříve prováděn v rámci terénní výzkumné činnosti katedry prehistorie na filosofické fakultě brněnské university. S devíti dělníky a za účasti laborantky ústavu paní Marty Brabcové byla v době od 19. srpna do 13. září 1968 na poli ležícím podél jihozápadní strany polní cesty prozkoumána celkem plocha 523,7 m².

³ K. Ludíkovský, Keltské sídelní stavby v Jaroměřicích nad Rokytnou, Sborník AÚ ČSAV pob. Brno II (1963), str. 59 ad., tab. 18; *tjž.* Výzkum laténského sídliště ve Velkých Hostěrádkách, PV 1960 (1961), str. 78.

⁴ Máme na mysli celou oblast východně řeky Moravy až po její ohyb u Kroměříže, severněji pak pouze hornaté území Hostýnských a Vsetinských vrchů a Moravskoslezských Beskyd.

⁵ J. Panělků, Laténské brituální pohřebiště u Slavkova, okres Uherské Hradiště, PV 1966 (1967), str. 35 ad.

⁶ J. Král, Zarchaňovací výzkum na sídlišti púchovské kultury v Kojetíně, okr. Nový Jičín, PV 1961 (1962), str. 72; *tjž.* Zjišťovací výzkum na sídlišti púchovské kultury v Kojetíně, okr. Nový Jičín, PV 1962 (1963), str. 50 ad.

⁷ Nepublikovaný výzkum OM Gottwaldov ve Svatém Štěpáně, okres Gottwaldov. Děkujeme V. Dohnalovi za poskytnutou informaci.

⁸ Soupis sídlišť podává E. Šimek, Poslední Keltové na Moravě, 1958, str. 104 ad., obr. 3. Doplněno o sídliště ve Velkém Ořechově, okres Gottwaldov (obr. 9, lokalita č. 6) a v Kladně-Žilín, okres Gottwaldov (obr. 9, lokalita č. 7). Ve Velkém Ořechově prováděl výzkum V. Dohnal, sídliště v Kladně-Žilín zjistil V. Švihálek. Děkujeme jim za poskytnuté informace.

⁹ J. Filip, Keltové ve střední Evropě, 1956, obr. 71, 72.

¹⁰ K. Ludíkovský, Ploché keltské pohřebiště v Mikulčicích u Hodonína, Sborník ČSSA 2 1962, str. 270.

¹¹ Rozsah púchovského osídlení uvádí K. Pieta, Púchovská kultura, Zprávy ČSSA VIII 1966, str. 4, 35.

¹² Viz předběžné zprávy otištěné v SPPFBU E 6 (1961), str. 225; E 7 (1962), str. 95—98, obr. 10; E 8 (1963), str. 133—140, obr. 13 a 14; E 10 (1965), str. 357—360, obr. 8, tab. VII a VIII.